

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 22.

V Ljubljani, 1. rženega cveta 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglas in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Vprašanje o razdeljenem in nerazdeljenem pouku. — Naš denarni zavod. — Učiteljevo delovanje izven šole. — Iz naše organizacije. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Inserati.

Vprašanje o razdeljenem in nerazdeljenem pouku.

Na »Zavezinem« zborovanju nam bo razpravljati tudi o tem vprašanju. Naše učiteljstvo je že govorilo na skupščinah svojih okrajnih učiteljskih društev in se je izreklo iz večine za nerazdeljeni čas pouka. Naša dolžnost je, da premotrimo to vprašanje od svetle in tudi od solnčne strani, preden se definitivno odločimo za ali proti. Glavno poročilo o tem aktualnem vprašanju nam poda na »Zavezini« skupščini tovariš Ignacij Šijanec, katerega članek smo priobčili že v zadnji številki. Danes prijavljamo dva nasprotna glasova, enega s Kranjskega, drugega s Štajerskega. To je dokaz, kako resno se zanima učiteljstvo za važna vprašanja, ki segajo živo v naš šolski ustroj.

I.

Glas s Kranjskega slove:

Slovensko — ali recimo bolje — avstrijsko učiteljstvo stoji liki Herkul na razpotju. Ne ve, kam bi krenilo — ali na levo ali na desno. Na enem kašipotu se blešči stari napis: Razdeljen celodnevni pouk, a na drugem pa vabi v neznan teren novi napis: Nerazdeljeni celodnevni pouk.

Ker so nam menda dovolj znane vse poti in stezice onega dela sveta, kjer se blešči stari napis — saj se izprehajamo po teh potih in stezicah že skoro 27 let — si hočemo ogledati natančneje — čez plot namreč — novi teren, vabeč nas z mamljivim napisom: Nerazdeljen celodnevni pouk.

§ 15. novega šolskega in učnega reda z dne 29. septembra 1905, št. 13200, — oprostí naj se nam, da citujemo nemško, zakaj Slovenci menda na eksistujemo v ravnopravni Avstriji, kjer imamo znani člen 19. drž. osnovnega zak., ter slovenska izdaja novega šolskega in učnega reda še ni zagledala belega dne — se glasi:

Der Unterricht an der Volksschule ist in der Regel ganztägig. — Die Einführung des Halbtagsunterrichtes darf nur in einzelnen Fällen auf wohl begründetes Ansuchen der Vertretungen der eingeschulten Gemeinden oder der Ortsschulbehörde

in Verhandlung genommen werden, wenn die Unterrichtsbedürfnisse und die wirtschaftlichen Verhältnisse der Bevölkerung, die Weg- und Witterungsverhältnisse des Schulsprengles und seine Ausdehnung die erbetene Schuleinrichtung als notwendig erscheinen lassen.

Die Bewilligung erteilt die Landesschulbehörde nur an einklassigen Volksschulen oder in den unteren Klassen mehrklassiger Volksschulen auf dem Lande insbesondere dann, wenn die notwendige Erweiterung oder Vermehrung der Lehrzimmer mit einer drückenden Belastung der Leistungspflichtigen verbunden wäre. Sonst darf der Halbtagsunterricht nur als vorübergehende Abhilfe in ausserordentlichen Fällen eingeführt werden.

§ 59. An allen Tagen, die nicht als Ferialtage bestimmt sind, ist zu unterrichten. — Beim ganztägigen Unterrichte haben regelmässig in jeder Woche zwei Nachmittage oder ein ganzer Tag, in der Regel der Nachmittag am Mittwoch und am Samstag oder der Donnerstag frei zu bleiben. Die durch den Lehrplan festgesetzten wöchentlichen Unterrichtsstunden sind auf die übrigen Wochentage möglichst gleichmässig, und zwar derart zu verteilen, dass auf die Vormittage die grössere, auf die Nachmittage die kleinere Stundenzahl entfällt.

Zwischen dem Vormittags und Nachmittagsunterricht ist eine angemessene Mittagspause freizulassen, während der den entfernt wohnenden Schulkindern der Aufenthalt im Schulhause zu erlauben ist. — Wie die Unterrichtsstunden beim Halbtagsunterrichte zu verteilen sind, bestimmt die Landesschulbehörde.

§ 60. Die Landesschulbehörde kann auf wohl begründetes Ansuchen der Vertretungen der eingeschulten Gemeinden, oder der Ortsschulbehörde die Einführung des ungeteilten Vormittagsunterrichtes an einzelnen Volksschulen bewilligen, wenn die sanitären und wirtschaftlichen Verhältnisse des Schulsprengles, seine Ausdehnung sowie die örtlichen Weg- und Witterungsverhältnisse die erbetene Schuleinrichtung als notwendig erscheinen lassen.* — In den Städten darf die Landesschulbehörde den ungeteilten Vormittagsunterricht nur für die heisse Jahreszeit einführen. — Darüber hinausreichende Ermächtigungen zur Einführung des ungeteilten Vormittagsunterrichtes erteilt das Ministerium für Kultus und Unterricht von Fall zu Fall. — Beim ungeteilten Vormittagsunterrichte hat der schulfreie Wochentag zu entfallen. —

Razvoj ljudskega šolstva v Avstriji je jako jako zanimiv. Kdor se količkaj zanima za avstrijsko ljudsko šolstvo, lahko trdi, da se v Avstriji gotovi faktorji prav dobro zavedajo lakoničnega pregovora velike cesarice Marije Terezije: »Die Schule ist ein Politikum«. — In ta faktor

* Sličn § 15!

je v Avstriji — klerikalizem. — Odkar obstoja moderni šolski zakon — Hasnerjev namreč — vidimo, kako dosledno in vstrajno, javno in skrito se bojuje klerikalizem za šolstvo. Porablja sicer vsa mogoča sredstva, držeč se priznane gesla: »Namen posvečuje sredstva«, da doseže svoj namen. — Do sedaj se mu pač še ni posrečilo doseči posebnih uspehov v tem oziru, a ker klerikalizem ni ravno izbirčen v svojih sredstvih, izkuša sedaj na drug način doseči svoj namen. In učiteljstvo naj si samo, prostovoljno, a nevedoma izkoplje svojo jamo, pripravi samo zanjko, da se vanjo vjame.

In taka vada je ravnokar citirani zakon.

Svetovno znano je, da specialno Avstrija nima nikakih sredstev za povzdigo šolstva. Za vse drugo dobe v Avstriji kjer dela politiko trifolij: aristokracija, klerikalizem in militarizem, dovolj denarja, le za šolstvo sploh ni dobiti nikjer denarnih sredstev in denarnih virov. A o tej točki ne maramo danes razpravljati dalje. —

Svetovnoznano je dalje, da primanjkuje leto za letom več učiteljstva, in to zaradi sijajnih plač, odgovarjajočih § 55. — In trdimo lahko, da v doglednem času doživimo, da bodo moške učne osebe funkcionirale le še kot voditelji na večrazrednicah.

Ali to pomanjkanje učiteljstva nikdar ne zadržuje vehementno naraščajočega naraščaja avstrijskih prebivalcev.

Ker pa klerikalizem predobro ve, da se bo le toliko časa obdržal na površju in bo imel vodilno vlogo, dokler ostane ljudstvo na najnižji stopinji duševnega nivoja, izkuša zadržati njegov razvoj v gotovih mejah. In v dosego tega svojega namena se bo kaj pridno posluževal ravnokar omenjenih paragrafov.

Obče znano je, da je internacionalnemu klerikalizmu vzor šole — poldnevni pouk, zakaj »zum Kartoffelpflücken braucht man keine Schulen«. In marsikdo se še spominja onih zanimivih sej kranjskega deželnega zbora, ko se je povodom proračunske razprave o šolstvu zahtevalo ravno od klerikalcev, da se lahko izognje prevelikim žrtvam za šolstvo spoldnevnim poukom. Lahko bi navedli marsikaj iz onih govorov, a postali bi preobširni. —

In ravno § 15 novega šolskega in učnega reda govori tako lepo v prilog klerikalcem, zakaj poldnevni pouk se uvedi povsod tam, »wenn die notwendige Erweiterung oder Vermehrung der Lehrzimmer mit einer drückenden Belastung den Leistungspflichtigen verbunden wäre«. In da se naše »dobro ljudstvo« zaradi večnega klerikalnega hujskanja brani z vsemi štirimi vsaki razširjativni šole, stoji pribito.

In kaj pa je celodnevni nerazdeljeni šolski pouk? V lepši obleki oblečeni poldnevni pouk. To pa pove več kakor celi folijanti. V slepilo vsemu učiteljstvu se pa navaja cela legija vseh mogočih higijeničnih predsodkov, ki govore za tak nerazdeljen šolski pouk, riše se učiteljstvu vse one dobrote, ki jih bo užival on in otroci vsak prost popoldan itd. Molče pa o tem, da se z uvedbo takega pouka zadrži mahoma vsako razširjanje že obstoječih sedanjim razmeram nezadostujočih šolskih stavb. Zakaj kakor hitro se uvede »moderne poldnevni« ali lepše rečeno »nerazdeljen celodnevni pouk« v prenapoljenih razredih, recte šolah, bodo zadostovali ti prenapolnjeni razredi svojim nalogam. Razredi se bodo razdelili, nekaj jih bo hodilo dopoldne, a ostali pa

popoldne. In zagonetka »o razširjativni dotične šole« je tako rešena. Pa mirna Bosna!

To našo trditev si upamo s konkretnimi slučaji podpreti. —

A past je še bolj vabljliva! Avstrijski šolski zakon predpisuje, da se lahko vsakemu ljudskošolskemu učitelju naloži do 30 ur pouka.

Kakor pa znano, primanjkuje dandanes v Avstriji ljudskošolskega učiteljstva na vseh koncih in krajih. In naša modra vlada si bo znala ravno s pomočjo citiranih paragrafov pomagati iz te zadrege na sledeči način: Kjer bo uveden moderni poldnevni pouk, bo imel učitelj popoldne prosto. — Da pa ne bo postopal, kar bi bilo jako izpodtakljivo za naše ljudstvo in prečastito duhovščino, ga bodo vpregli še popoldne. Ako bo pa slučajno ta pouk presegal število 30 ur tedensko, dobi dotična učna oseba ono »predpisano nagrado*» ki bo veliko manjša, kakor pa plača še enega učitelja. In naši z delom »preobloženi« c. kr. okr. šol. nadzorniki bodo rešeni one moreče skrbi, kje dobiti učnih oseb. Potem se bodo vsaj lažje posvetili svoji lastni naobrazbi!

To je v kratkem očitana perspektiva nerazdeljenega celodnevnega šolskega pouka. Vse drugo, kar navajajo zagovorniki v prilog temu pouku, je le okrasek.

Kdor se pa hoče še natančneje poučiti, kake dobrote ga še čakajo z uvedbo modernega poldnevnega pouka, naj zvesto prečita pasus: »Im V. Abschnitte«, str. 137, kakor tudi § 213. novega šolskega in učnega reda, štr. 129, brošure »Das Reichsvolksschulgesetz etc«, izdane na poziv ministrstva za uk in bogočastje. II. izdaja Schulbücher-Verlag, Wien 1906. Cena 70 h.

II.

S Štajerskega smo prejeli tale članek:

V učiteljskih krogih zadnji čas z vso vnemo razpravljajo o vprašanju glede razdeljenega in nerazdeljenega pouka. »Učit. Tovariš« je priobčil v zadnji številki daljši članek, ki ga je spisal v prilog nerazdeljenemu pouku tovariš I. Šijanec. V dotičnem članku se je tudi posebej naglašalo, da bi se kmetiški stan za primanjkujoče mu delavske moči mogel odškodovati izdatno na ta način, ako bi bili otroci v šoli le dopoldne, dočim bi bili popoldne doma — delavci. Na ta način, bi se kmetiškemu stanu bojda olajšal tudi šolski obisk in otroci bi se ne odtujili preveč domu. Temu primerno se zaključuje dotični članek s postulatoma: »V naše šole nerazdeljeni čas pouka, to je, samo dopoldanski pouk vsaj čez poletje, če ne že vse leto!« — Tudi drugi časopisi so prinesli svojedobno tozadevne članke, spisane seveda brez izjeme v zmyslu aktualnosti, ki so tekmovali med seboj v naštevanju raznih resničnih in namišljenih prednosti, ki bi jih imel nerazdeljeni pouk. Ali kakor ima vsaka reč — osobito novotarije — poleg dobre tudi svojo slabo stran, pravtako tudi pri nerazdeljenem pouku ni vse zlato, kar se sveti. Dasi so ga tuintam za poizkušnjo uvedli ter je mnenje učiteljev dotičnih šol v tej zadevi doslej ugodno, vendar še s tem ni rečeno, da bi moralo sedaj vse učiteljstvo v ogenj zanj, preden ni dovolj in vsestranski premislilo in pretehtalo tudi njegovih pomanjkljivosti, oziroma senčnih strani.

Proti uvedbi nerazdeljenega pouka govori od učiteljev samih priznana dejstvo, da se ne da izvajati dosledno skozi

*) Na Dol. Avstrijskem že prakticirajo na ta način. In Dol. Avstrija je eldorado klerikalizma. Op. pis.

vse šolsko leto, temveč le par mesecev v poletnem tečaju, ker ni po zdravi človeški pameti nič drugega kakor polovičarstvo. V poletnih mesecih bi bil nerazdeljen pouk priporočljiv predvsem zaradi vročine. Toda čim se počitnice začne s 15. julijem in trajajo do 15. septembra, kakor namerava splošno odrediti c. kr. dež. šolski svet v Gradcu, tedaj neha, dejal bi, poglavitni vzrok za uvedbo nerazdeljenega pouka, in perečemu vprašanju o njem, ki vznemirja dandanes pedagoški svet, se odlomi ost. Sicer pa je učiteljstvo imelo tudi dosihdob pripomoček zoper preveliko vročino — vročinske počitnice. Čim je toplina dopoldne dosegla v razredu 20° C, je izostal po ukazu šolske oblasti popoldanji pouk. Nasprotnik temu ukazu ni bil menda noben učitelj.

Kar se pa tiče uporabljanja učencev pri kmetiškem delu, bi se moralo učiteljstvo držati dosledno načela: Otrok ni in ne sme biti delavec! Potrebno je sicer za čvrsti razvoj njegovega telesa, da opravlja lahka dela in vadi telo, a kdo more jamčiti, da bi pogodili starši vselej pravo mero in ne začeli končno otrokom odkazovati pretežkih, fizičnemu razvoju škodljivih del. In še nekaj mora učiteljstvo uvaževati! Kako pogosto se slišijo pritožbe zaradi nerednega šolskega obiskovanja, ki mu je vzrok edinole domače delo, le redkoma bolezen otrokova! Kolikokrat se mora učitelj unevoljiti in hudovati nad učenčevo nerazpoloženostjo za pouk, ker je zaradi dela prejšnji dan ali zjutraj pred poukom telesno še izmučen, kar mu drži v kladi tudi duha, da ne more sveže delovati! Ali ni istina, da tudi nam — odraslim — ni posebno mar duševnega dela, kadar smo telesno upehani? In je li mar pri otroku drugače? Dovzetnost in zanimanje za pouk sta pri upehanih učencih dosti manjša kakor pri svežih in izpočitih, to je aksiom! Če torej učiteljstvo samo hoče pripomoči v to, da se učenci odslej še bolj kakor doslej prezgodaj vprezajo v delo, tedaj si hoče na tak način tudi samo onesigurati, oziroma zmanjšati učne uspehe!

Upajmo, da bodo glede uporabe otrok pri delu že starši sami storili dovolj tudi pri nadalje obstoječem razdeljenem pouku in bodo pravo mero še marsikrat prekoračili. Saj so tudi dosedaj pri obstoječih razmerah često izkoriščali ubogo slabotno deco kot dorasle krepke delavce. In kake so bile posledice?

Navedem le en slučaj. Imel sem v razredu 11 letno deklico, ki se mi je začetkom avgusta v šoli jako klavrno držala. Na moje vprašanje, kaj je vzrok njeni pobitosti, mi je povedala, da je morala doma tri dni mlatiti, ker niso mogli dobiti druge delavke, in da ji je hudo obolel želodec. Pretekli so tedni in meseci, preden je zopet ozdravela. To gotovo ni edini slučaj, in pedagog, ki bi take nedopustnosti s kateregakoli stališča hotel zagovarjati, bi ne bil pravih nazorov. Otrok bodi v tej dobi učenec — ne pa težak. Kakor ima priden dijak dovolj posla, ako hoče dobro napredovati, tako tudi ljudskošolski pouk stavi osobito dandanes na učenca dovolj zahtev, da ga ni treba oblagati še z drugimi težavnimi posli. Skoraj smešna pa je trditev, da naj bi ravno šolarji rešili kmetiški stan propadanja zaradi primanjkujočih delavskih moči.

Pri kmetijstvu služi otrok v šolski dobi najbolj kot pastir ter po večini opravlja tudi samo ta posel. Pustimo mu to idilo! Poleti največkrat že zgodaj vstane ter napase živino, preden mu je iti v šolo. Kakor hitro bi pa pri nerazdeljenem pouku moral odhajati z doma že okolo 2 uri bolj zgodaj kakor sedaj, tedaj za pašo zjutraj ne bo več na razpolago, in kmet

si bo moral preskrbeti za ta čas posebnega pastirja. Upravičeno dvomim, da bi bil s tem zadovoljen.

Zahtevo po uvedbi nerazdeljenega pouka podpirajo tudi s tem razlogom, da si otrok naloži opoldne želodec, potem pa nastane zaradi prebavljanja v njegovih možganih anergija in je torej več ali manj nesposoben za pouk. Znabiti se pojavlja ta duševna mrtvičnost pri učencih v mestih in deloma tudi v trgih, pri nas na kmetih tega pač ne opazujemo. Zakaj ne? Otroke, ki jim je možno iti opoldne domov obedovat, lahko preštejemo skoraj na vsaki kmetiški šoli na prste. Ti torej ne morejo priti v poštev. Obratno se pri nas na kmetih — in baš kraji na kmetih morajo biti pri tem vprašanju merodajni — otroci v opoldanjem odmoru razvedrijo in iztelovadijo ter so popoldne jako brihtni in dovzetni za pouk, tudi v poletnih mesecih, izvzemši seveda pasjednevno vročino. Kar pa se tiče nas učiteljev samih, pa se itak že zaradi naše »mastne« plače in dandanes vladajoče draginje živil preveč ne »bašemo«, osobito ne, ker nam je znan stari rek: *plenus venter non studet libenter!*

Pač pa se moramo ozreti na tem mestu na nekaj drugega. Dočim so namreč otroci ob dosedanjih razmerah dobivali zjutraj pred odhodom vsaj pošten zajtrk, bi ne mogli biti pri nerazdeljenem pouku deležni niti te dobrote. V mislih imam bolj oddaljene, bližnji so navadno v veliki manjšini. Malokatera mati gre zjutraj tako rano kuriti, da bi bil vsak dan redno že do 5., oziroma do 6. ure lahko zajtrk na mizi. Da je to istina, se lahko uverimo križev teden, ko otroci že pred šesto uro dospejo v cerkev, pozneje pa gredo naravnost v šolo. Večina jih odide z doma brez gorke juhe v želodčku. Kake posledice ima sedenje v šoli na tešči želodec, opazujemo lahko tudi po onih šolah, kjer za svoj poklic »goreči« gospodje veroučitelji pred bližajočo se izkušnjo iz veronauka, oziroma pred izpovedjo otroke že pred 7. uro zjutraj citirajo v šolo ter jih potem do 9. ure neprekinjeno pripravljajo za svoj predmet. Kakšen hasek pa imamo od teh ubožcev? Prav nobenega! Ne tajimo resnice! Duševno in telesno upehani nam pozneje pri pouku zdehajo in dremljejo, često tudi omedlevajo in bljujejo, dasi doma niso ničesar zaužili. Drugačne so seveda razmere v trgih in posebno v mestih, kjer imajo otroci bliže v šolo in obratno. In mi, učitelji na kmetih, ki imamo tako slabe izkušnje, naj se potem kar tjavendan v nemamo za splošno uvedbo nerazdeljenega pouka!

Učitelji tudi nismo neutrudljivi kakor stroji. Celih pet ur predpoldanskega napornega pouka brez daljšega odmora mora človeka izdelati na možganih in na živcih, naj ima zadnje še tako trdne, posebno pa čuti utrujenost na pljučih in na grlu. To je neoporekljivo izkusil že vsak izmed nas take dni, ko je začel okolo poluosme ure zjutraj poučevati in je v tem delu vztrajal vsaj dopoldne. Enourni odmor opoldne nam je pravcata življenska potreba po treh napornih urah poučevanja in nas izdatno okrepi, ako ga umemo le prav izkoristiti. Novejše metode v pouku, ki zahtevajo vsestransko duševno energijo in napornost učiteljevo, kar vpliva vzajemno tudi na njegovo fizično razpoloženje, niso po tem, da bi si nalagali na nerazdeljen čas toliko pouka. Za to bi trebalo samih krepkoprsnih orjakov!

Kakor vsak človek ima tudi učitelj svoje posle in opravke po drugih, često oddaljenih krajih. Da jih je odgodil, je porabil doslej v to svrhu svoj prosti dan, to je četrtek. Posebno učiteljem-organistom je bil četrtek kaj dobrodošel dan, zakaj v nedeljo in praznik so itak navezani

na svojo postransko službo. A ne samo učitelju, tudi staršem naših učencev je bil četrtek povšeč. Mnogokrat se primeri, da potrebujejo otroka ves dan doma, ali ga žele vzeti na pot s seboj itd. Za šolo vneti in vestni starši so doslej vedno računali s tem dnevom. Z uvedbo nerazdeljenega pouka v naše šole pa bi učiteljstvo nekako »posili« odgrizlo ta dan sebi in staršem. Izvestno in brez dvoma pa je tudi otrok sam neizmerno vesel prostega dneva, posebno če je grda pot in nevšečno vreme.

Tudi se otroci ne odtujijo sedaj bogvekakomu domu in delu, če pridejo šole popoldne domov. Ta trditev se mi zdi jalova, hvalospevi pa, ki se v tej točki že anticipando pojo nerazdeljenemu pouku, so močno pretirani. V slučaju, da se ta uvede, bi imeli otroci mnogo več prilike priti med delavce na polju in ostati med njimi. Doslej smo se često hudovali nad izprijenostjo, časih tudi nad zlobnostjo dotičnih učencev, ki so bili čez poletje oproščeni. Navadno umejo taki okužiti svojo okolico. Njih nelepe lastnosti smo pripisovali na rovaš občevanju z delavci. Bodisi kakorkoli, dejstvo je, da naši delavci ne premislijo vselej, kar smejo in česar ne smejo govoriti, ter da često sadijo jako nečedne »rožice«, katerih pravtako nečedni vonj je pravi strup za nedolžna otroška srca. Možnost pohujšanja in demoralizovanja naših učencev se torej poveča, čim se začno splošno uporabljati kot delavci, in s tem se otežkoči tudi delo vzgojiteljev-učiteljev ter more postati sčasoma celo iluzorično, zakaj večina naredi vedno večji efekt kakor pozameznik, in večina, ki bi pokvarila naše delo, bi bili ravno oni nepoklicani, prodirajoči elementi v domačem krogu. Sedaj otrok popoldne, prišedši iz šole, navadno pase, in s tem je njegovo delo opravljeno.

Gnalo me je srce, da sem zbral te pomisleke proti nerazdeljenemu pouku z namenom, objaviti jih našemu učiteljstvu. Nisem jih hotel niti namerjaval izčrpati, dalo bi se navesti še marsikaj. A dovolj bodi to! Rad se oklenem z vso vnemo vsake dobre nove reči, ako obeta donesti našemu stanu kakršnihkoli koristi, oziroma olajšav, a glede te novotarije mi polnijo doslej dušo upravičeni dvomi. Vem tudi, da moje mnenje ni merodajno in se morda ne bo niti mnogo upoštevalo, a hotel sem svoje tovariše in tovarišice s temi vrsticami opozoriti le na mnoge nedostatke in pomanjklivosti nerazdeljenega pouka, da jih temeljito in vsestransko pretehtajo in presodijo ter vzporedijo s prednostmi, preden se definitivno odločijo in zavzamejo splošno za uvedbo takega pouka v naše šole. Ker se tiče mojega osebnega mnenja, pa sem in ostanem nerazdeljenemu pouku kontra dokler se mi njega vrline ne dokažejo s trdnejšimi razlogi kakor dosedaj!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca mal. travna 1906 K 67.413.69.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Učiteljevo delovanje izven šole.

Tovariš Mihael Kabaj je poročal na občnem zborovanju logaškega učiteljskega društva:

V človeški družbi imamo razne stanove, ki se bavijo s svojim poklicem, da jim je možno živeti. Kdor je veščak, razumnik ali strokovnjak svojega poklica, se bavi edino s tem kar dobro zna ali razume, v stroke drugih stanov se ne vtika. Vojaški stan na pr. se bavi z raznovrstnimi vojaškimi zadevami, v civilne strokovne zadeve se pa ne vtika. Duhovski stan se bavi z dušnim pastirstvom in odgojo, v stroko drugih stanov se pravi duhovniki ne vtikajo. Pri raznih kategorijah uradniškega stanu opazujemo ravno isto. Isto opažamo med obrtniki, trgovci in drugimi stanovi, edina izjema je z našim učiteljskim stanom. Učitelj se mora pripravljati s posebno odgojo na svoj poklic. Ko nastopi službo, potrebuje vedno nadaljne izobrazbe, če noče zastati ali nazadovati. Izkušnje pri pouku, odgoji in vestni pripravi ga čedaljebolj modrijo, vežbajo in urijo, da postane polagoma veščak svoje stroke, s katero bi moral kakor drugi stanovi živeti, a žalibože, pri nas mora pedagog, veščak sam in z družino vred stradati. Mi smo izjema izmed vseh stanov, seči moramo v stroko ali delo drugih stanov, če hočemo primerno živeti; poprijeti se moramo po dokončanem trudapolnem šolskem pouku izven šole drugih del, ker nam nedostaja kruha. Drugi stanovi se lahko pospno s pridnostjo do boljših dohodkov, pri nas pa tega ni, v najboljšem slučaju dobiš kos papirja v priznanje in pohvalo vestnega in uspešnega delovanja. Ne čudimo se, da šolstvo ne napreduje tako, kakor bi lahko napredovalo, čuditi se pa moramo, da pri teh razmerah še uspeva v splošno zadovoljnost. Človeštvo ravna z našim stanom, rekel bi, nekako »razvajeno«. Naše težavno in silno važno delovanje se ne upošteva tako kakor bi se moralo upoštevati, zato vidimo in opazujemo velike površnosti, zanemarjenosti in prezirljivosti našega stanu med narodom, razumništvom in v zakonodajstvu. Prva in kardinalna točka za vsak stan je kruh ali obstanek — in tega nedostaja pri nas v obilni meri. Kjer ni kruha, ni zadovoljnosti; kjer ni zadovoljnosti, ni veselja do poklica; kjer ni veselja do poklica, tam vlada površnost in neuspehi. Od nas se zahteva pri največjem pomanjkanju kruha čedalje več, a nihče ne vpraša in se ne meni za to, ako je mogoče pri sedanjih razmerah temu zadostiti ali ne. Zlasti na deželi mora biti učitelj za vse uporabljiv. Poleg šole in šolskega vrta, kjer ima več kakor dovolj dela, ako hoče zadostiti vsem terjatvam, mora biti tudi orglavec, in sicer boljkomogoče za malo plačo, kjer je lepa plača, ga ne potrebujejo, tam je izšolan organist. Ako bi se učitelj ustavljal temu naporu in tlačanstvu, je v očeh ljudstva ničvreden, nesposoben — obrekujejo ga in celo preganjajo, na sposobnost v šoli se ne ozirajo pri tem prav nič.

Zlasti na deželi v malih občinah je vzdrževanje občinskega tajnika draga stvar. Kmet se kmalu spomni, da bi bil učitelj najcenejši. Zaradi bede prevzame ta za sramotno plačo ogromno tajniško delo. Hočeš — nočeš — moraš — učitelj zastopa na deželi navadno tri službe: učiteljsko, orglarsko in tajniško. Ako bi to bilo dovolj, naj bi že bilo, a poleg teh mora biti navadno na mnogih krajih tudi brezplačni pevodja, sotrudnik, če ne že načelnik mlekarne, požarne brambe, član ali tajnik kakega društva itd. Ni čuda, da se pri tolikih poslih zanemarja poglavitno — šola in odgoja. Fizične moči učiteljeve ne morejo biti kos tolikemu naporu